Bezpieczeństwo energetyczne – filary i perspektywa rozwoju

Fot. Arkadiusz Surowiec

Mająca miejsce po raz trzeci Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Bezpieczeństwo energetyczne – filary i perspektywa rozwoju" w Rzeszowie zgromadziła liczne grono czołowych reprezentantów nauki, polityki i biznesu. W czasie odbywającej się w dniach 16-17 kwietnia 2018 r. konferencji odbyły się liczne dyskusje na tematy związane z zagadnieniami energetycznymi, obejmującymi obszary z nauk polityczno-prawnych, społeczno-ekonomicznych oraz inżynieryjnych.

W pierwszym dniu wydarzenia odbyły się panele plenarne, podczas których wystąpili m.in. Piotr Naimski – Pełnomocnik Rządu ds. Strategicznej Infrastruktury Energetycznej, Doradca Ministra Spraw Zagranicznych, Tomasz Stępień – Prezes Zarządu GAZ-SYSTEM, Igor Wasilewski – Prezes PERN, Maciej Woźniak – Wiceprezes Zarządu PGNiG ds. Handlowych, dr hab. Przemysław Żurawski vel Grajewski prof. UŁ - Doradca Ministra Spraw Zagranicznych, Piotr Tutak – Prezes EuroPol Gaz, Paweł Turowski z Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Włodzimierz Hrymniak z Polskiego Funduszu Rozwoju, Piotr Zawistowski – Prezes Towarowej Giełdy Energii, Aleksander Zawisza – GAZ-SYSTEM, Maciej Kołaczkowski z World Economic Forum, Daniel Ozon – Prezes Jastrzębskiej Spółki Węglowej, Paweł Pikus – Ministerstwo Energii, Artur Michalski – Zastępca Prezesa NFOŚiGW, prof. Piotr Moncarz ze Stanford University, Elżbieta Mucha – Prezes Zarządu GC Energy sp. z o. o., Marek Ustrobiński – Wiceprezydent Rzeszowa, Marian Żołyniak – Prezes Polskiej Spółki Gazowniczej, prof. dr hab. inż. Grzegorz Budzik z Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza, Tomasz Bendlewski – Dyrektor Pionu Energetyki i Gazownictwo, Asseco Poland, Olgierd Dziekoński – Doradca Prezesa Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa.

W związku z szeroko zakrojonym obszarem tematycznym, w czasie konferencji pojawiło się wiele bardzo ciekawych wypowiedzi dotyczących przyszłości energetycznej Polski. Celem wydarzenia była kontynuacja dyskusji naukowej z udziałem przedstawicieli środowisk: akademickich, eksperckich, administracji publicznej oraz branży energetycznej. „W czasie obrad reprezentanci najważniejszych przedsiębiorstw energetycznych w Polsce omówili bieżący stan polskiej gospodarki oraz perspektywy, które przed nią stoją. Ich opinie oraz poglądy stanowić będą fundament do dalszych prac nad rozwojem polskiego sektora energetycznego oraz wzmacnianiem bezpieczeństwa narodowego kraju", powiedział dr hab. inż. Stanisław Gędek, prof. PRz, dziekan Wydziału Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej.

W czasie sesji plenarnych miały miejsce debaty na tematy związane ze strategicznymi surowcami energetycznymi: gazem ziemnym i ropą naftową, z zagadnieniami elektromobilności, geopolityką dostaw gazu ziemnego, wodorem rozpatrywanym jako paliwo przyszłości oraz przemyśle 4.0 w sektorze energetyki. "Bezpieczeństwo energetyczne i surowcowe ma olbrzymi wpływ na stabilność i politykę państw. Poruszenie w debacie naukowo-eksperckiej kwestii związanych z ropą naftową, gazem ziemnym, elektroenergetyką czy źródłami dostaw surowców ułatwi zdefiniowanie priorytetów dla polskiego sektora energetycznego" – powiedział dr Mariusz Ruszel z Instytutu Polityki Energetycznej im. I. Łukasiewicza. Poruszone zostały zagadnienia odnoszące się do lokalnego kontekstu lokalizacji województwa podkarpackiego, które odgrywa strategiczną rolę w zakresie dostaw gazu ziemnego na Ukrainę. W 2016 r. Ukraina po raz pierwszy nie zakupiła gazu ziemnego bezpośrednio z Federacji Rosyjskiej. Z tego względu zasadne jest podjęcie dyskusji dotyczącej roli: terminalu LNG, projektu Baltic Pipe, polskich i ukraińskich magazynów gazu ziemnego, a także rozbudowy infrastruktury energetycznej.

Fot. Arkadiusz Surowiec

Fot. Arkadiusz Surowiec

W kolejnym dniu konferencji odbyło się łącznie 12 paneli tematycznych, w czasie których zaprezentowano różne zagadnienia i ich ujęcia z obszaru energetyki: bezpieczeństwo i efektywność energetyczna, transformacja systemu energetycznego, klastry energii, odnawialne źródła energii i elektromobilność, nowe technologie i digitalizacja sektora energii, rynek energii i aspekty ekonomiczne tego sektora, dylematy strategiczne i wyzwania energetyki, wydobycie surowców energetycznych, polskie kompetencje w sektorze usług energetycznych oraz przyszłość paliw kopalnych (węgiel kamienny, węgiel brunatny, ropa naftowa, gaz ziemny).

W tym roku przyznano na konferencji po raz pierwszy nagrodę im. Ignacego Łukasiewicza, którą wręczył Rektor Politechniki Rzeszowskiej, prof. dr. hab. inż. Tadeusz Markowski. Jej laureatem był Piotr Naimski, Sekretarz Stanu w KPRM, pełnomocnik rządu ds. strategicznej infrastruktury energetycznej, za projekt dywersyfikacji źródeł gazu ziemnego do Polski. „Ta nagroda będzie na razie stała w depozycie. Projekt, który Państwo docenili, czyli Baltic Pipe, jest nienowy. Narodził się wiosną 1992 roku. Kilka razy próbowaliśmy tę wizję zrealizować. Czasem było bardzo blisko, ale się nie udało. Dzisiaj jesteśmy o krok od sukcesu", powiedział minister. Piotr Naimski zapowiedział, że budowa Baltic Pipe ma ruszyć w 2020 roku i poinformował, że toczą się już rozmowy z dostawcami rur i wykonawcami.

Z polskich firm w budowę Baltic Pipe zaangażowany jest Gaz-System. Jak zauważył obecny na konferencji prezes Gaz-Systemu, Tomasz Stępień, największym wyzwaniem w realizacji projektu jest zdobycie odpowiednich pozwoleń, które należy uzyskać od administracji kilku państw, m.in. Danii, Szwecji, Niemiec i innych, które potencjalnie mogą być zainteresowane inwestycją. „Gaz-System, oprócz budowy Baltic Pipe, inwestuje również w bardzo dużo innych projektów, w tym ok. 2000 km gazociągów, kilka tłoczni. Każdy z tych projektów niesie ze sobą wyzwania realizacyjne i w firnie mamy zespoły ludzi, z których doświadczeń korzystamy. Korzystają z nich miedzy sobą zespoły, które realizowały terminal LNG, teraz pracują na rzecz Batlic Pipe.", powiedział Tomasz Stępień.

Prezes PGNiG, Maciej Woźniak, mówił o potencjale gazowym Podkarpacia, jaki pojawił się dzięki nowym technologiom. W latach 2016-2017 przeprowadzono intensywne badania geofizyczne mające na celu ponowną analizę istniejących w tym rejonie zasobów surowcowych. „Z bardzo dużym prawdopodobieństwem możemy stwierdzić, że w złożu Przemyśl jest 20 miliardów metrów sześciennych gazu więcej niż do tej pory przewidywaliśmy.", powiedział Maciej Woźniak. Z tego powodu podobne badania planuje się przeprowadzić także w innych rejonach Polski, w tym w Wielkopolsce i na Dolnym Śląsku. „Okazuje się, że technika poszła na tyle do przodu, że pozwala nam na jeszcze większą produkcję, na dokładniejsze analizy tego co pod ziemią. Gaz własnej produkcji jest zawsze najtańszy i zawsze najkorzystniejszy, więc nie zamierzamy tego zmarnować.", dodał prezes PGNiG.

Innym działaniem PGNiG jest wdrażana koncepcja odmetanowywanie pokładów węgla w przyszłych urobkowych terenach górniczych, które obecnie są jeszcze nie eksploatowane. Tę koncepcję zastosował PGNiG w zeszłym roku w testowym projekcie w Gilowicach, gdzie odnotowano bardzo dobry poziom produkcji. „To jest z resztą bardzo czysty metan 98-99%, więc bardzo cenne dla nas paliwo. Jeżeli powtórzymy, a wszystko na to wskazuje, tego typu odwierty w kolejnych pokładach węgla, to z tego możemy się spodziewać nawet kolejnego miliarda metrów sześciennych gazu rocznie, a to bardzo dużo, bo to 25% naszej rocznej produkcji, tutaj, w Polsce", powiedział Maciej Woźniak.

W odniesieniu do strategii gazowych, prof. dr hab. Przemysław Żurawski vel Grajewski, Doradca Ministra Spraw Zagranicznych, zwrócił uwagę na problem dominującej roli Rosji, jako dostawcy gazu ziemnego w Europie Środkowo-Wschodniej, w towarzystwie wsparcia ze strony Niemiec, które uwidacznia w partnerstwie w ramach projektu Nord Stream 2. Prof. dr hab. Przemysław Żurawski vel Grajewski zwrócił uwagę na fakt, że polska energetyka nie zależy od rosyjskiego gazu, poza przemysłem ciężkim, ale podkreślił, że zależy od niego energetyka w regionie, a zatem przedmiotem troski jest pozbycie się owej dominacji. Z opcji możliwości dywersyfikacji dostaw gazu wskazał kierunek północny, czyli projekt Baltic Pipe, a także wzrost elastyczności rynku gazowego dzięki terminalowi LNG, poprzez który ulega zmniejszeniu rola „twardych łączy" – gazociągów. Terminal w Świnoujściu pozwolił również

Fot. Marian Misiakiewicz

Fot. Arkadiusz Surowiec

Polsce wejść na rynek środkowo-europejski, co stanowi ważny element regionalnej współpracy energetycznej, celem uniezależnienia od rosyjskiego gazu, w ramach koncepcji Trójmorza. Uzupełnieniem tej infrastruktury ma być istniejący litewski terminal gazu LNG oraz przyszłe terminale w: Chorwacji, Rumunii i pozostałych państwach bałtyckich.

Rozgrywającej się na arenie Unii Europejskiej grze o gaz ziemny towarzyszy transformacja energetyczna. Paweł Turowski z Biura Bezpieczeństwa Narodowego zwrócił uwagę, że tzw. Energiewende to inteligentna polityka przemysłowa oparta o koncepcję geoekonomii, niezależna od poglądów politycznych obywateli. Polega ona na budowie trwałych przewag gospodarki niemieckiej, bowiem tworzone są liczne miejsca pracy, jak również powstają nowe gałęzie w przemyśle i jednostki ekonomiczne (koncerny OZE), rośnie eksport energii, a poparcie społeczne dla projektu wzrasta. „Energia na eksport jest najtańsza. Ceny energii są przerzucone na obywateli, a prąd słany na eksport jest po prostu subsydiowany", powiedział Paweł Turowski. Zwrócił także uwagę na fakt, że największymi producentami OZE na świecie są Niemcy i Chiny, przy czym Chiny korzystają z niemieckiej technologii lub licencji na nią. W ten sposób rośnie niemiecka dominacja i kreowany jest wizerunek Niemiec jako lidera soft power.

Tak, jak prof. Żurawski vel Grajewski wskazał na coraz silniejszą rolę Niemiec w Unii Europejskiej, podobnie Paweł Turowski zauważył, że przykładem realizacji polityki Energiewende na arenie europejskiej jest narzucanie norm w ramach UE. Koncepcja Unii Energetycznej jest budowana w oparciu o koncepcje klimatyczne i stanowi instrument przebudowy rynków wewnętrznych państw unijnych. Skala wydatków na modernizację i dostosowanie energetyki do polityki klimatycznej szacowana jest na 300-400 mld zł w perspektywie 20 lat. Paweł Turowski wskazał, że wiąże się to ze spowolnieniem wzrostu gospodarczego.

W czasie konferencji dało się zauważyć dwa dominujące podejścia do zagadnień energetycznych, z czego oba w bezdyskusyjny sposób podkreślały jej ważkość. Pierwsze podejście stanowiło reprezentację rozpatrywania transformacji energetycznej i dominujących w tym sektorze trendów w sposób pozytywny i rokujący duże nadzieje na przyszłość w kwestii rozwoju politycznego, technologicznego, gospodarczego i społecznego. Z kolei drugie podejście charakteryzował sceptycyzm, wskazujący na wady wdrażanych lub proponowanych rozwiązań, wysoki poziom trudności wyzwań stojących przed sektorem energetycznym oraz zagrożenia, szczególnie mające odniesienie do relacji międzynarodowych, na polu polityki energetycznej. Debaty miały stąd niezwykle interesujący przebieg, zwracając uwagę na kompleksowość poruszanych zagadnień, ale i wskazując na ciekawe rozwiązania.

Konferencja dotyczyła różnych aspektów polityki energetycznej. Wzięło w niej udział ponad 100 prelegentów z całej Polski, ponad 200 uczestników, a także ponad 1300 internautów. W konferencji wzięli udział przedstawiciele największych polskich firm energetycznych. Konferencja została objęta honorowym patronatem: Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Cyfryzacji, Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, Prezydenta Miasta Rzeszowa, Wojewody Podkarpackiego, Marszałka Województwa Podkarpackiego oraz Rektora Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza.

Sponsorami głównymi byli: PGNiG, GC Energy, Jastrzębska Spółka Węglowa. Partnerami konferencji byli: PERN, Grupa Lotos, Towarowa Giełda Energii. Sponsorami wspierającymi byli: GAZ-SYSTEM, Geotermia Mazowiecka, Asseco Poland, Fakro, Polska Spółka Gazownictwa, Zarząd Transportu Miejskiego w Rzeszowie, Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji w Rzeszowie oraz Elektromontaż Rzeszów.

Mgr Anna Kucharska
ekspert Instytutu Polityki Energetycznej
im. I. Łukasiewicza